

ЦРНС бх № 503/16.11.2018г.

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на за присъждане на образователна и научна степен „доктор”

Тема:

“Ефективност на използваните средства и методи за физическа подготовка на баскетболисти в процеса на учебно-тренировъчните занимания във ВУ”

Автор: Бауыржан Зауренбекович Зауренбеков

докторант към катедра “Баскетбол, волейбол, хандбал”
на НСА „Васил Левски” (София)

Област на висшето образование: Здравеопазване и спорт

Професионално направление: 7.6.Спорт

Докторска програма: „Теория и методология на спортната наука“

Научен ръководител: доц. Цанко Цанков, д-р

Изготвил рецензията: проф. Милена Алексиева, д-р

Данни за дисертанта

Бауыржан Зауренбеков завършва Казахската академия за спорт и туризъм - специалност физическа култура и спорт и спортна специализация – баскетбол. През 2014 г. завършва магистърска програма «Физическа култура и спорт»

Същият е ст. преподавател в катедра «Спортни игри» в тази академия.

Участва в множество конкурси и проекти, а през 2014 г. е победител в конкурса «Най-добър млад преподавател».

През 2015 г. Бауыржан Зауренбеков се записва в докторска степен на обучение в НСА «В. Левски» (София).

Това ми дава основание да смятам, че той успешно съчетава теорията и практиката на спорта.

Притежава необходимата компютърна грамотност, владее писмено и говоримо английски и български език.

Данни за докторантурата

Със заповед на Ректора на НСА "В. Левски" ЗП-497/18.03.2015 г. Бауыржан Зауренбеков е зачислен като редовен докторант към катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ при НСА "В. Левски" със срок на обучение три години. Отчислен е с право на защита със ЗП-908/14.05.2018 г. с тема на дисертационния труд "Ефективност на използваните средства и методи за физическа подготовка на баскетболисти в процеса на учебно-тренировъчните занимания във ВУ". На катедрено заседание е проведено вътрешно обсъждане на дисертационния труд и е взето единодушно решение за допускане до публична защита, определена със ЗП-1650/22.10.2018 г., вкл. и съставът на научното жури. Не са установени процедурни нарушения или пропуски по докторантурата.

Данни за дисертацията и автореферата

Изборът на темата и разработването на самия дисертационен труд се основават на личния опит на докторанта. Актуалността на темата е продиктувана от необходимостта за усъвършенстване на учебно-тренировъчния процес по баскетбол на студентите от висшите училища. Разкриването на причинно-следствените връзки и проникването в структурата на изследваното явление – в случая на влиянието на приложените средства и методи за физическа подготовка (основен акцент към скоростно-силовата подготовка) на баскетболисти във висшите училища - води до значително повишаване на спортно-техническите резултати в баскетболната игра.

В този смисъл разработеният от Бауыржан Зауренбеков дисертационен труд разглежда в широк план съвременна откъм актуалност и значимост проблематика.

Дисертационният труд е структуриран според изискванията за такъв вид научни разработки. Съдържа въведение, изложение в четири глави - теоретична постановка на проблема, цел, задачи, методика и организация на изследването; анализ на резултатите от изследването; изводи и препоръки. Общият обем е от 167 страници, включително и приложения.

Проучен е сериозен брой литературен брой източници (177) и е направен сполучлив теоретично-проблемен анализ.

Дисертацията е онагледена със 21 таблици и 18 фигури, 3 приложения, които демонстрират правилен подбор на текстовете, подходящи за илюстриране, както и владението на високо ниво на съвременни технически средства от автора.

Глава първа „Теоретични и методически основи на средствата за физическа подготовка при баскетболисти в процеса на учебно-тренировъчните занятия със ВУ” е разработена в 5 подраздела (общ обем 60 страници). Представен е задълбочен анализ на направленията в развитието на спортната подготовка на баскетболистите във ВУ, възможностите за управлението и, факторите, влияещи на нейната ефективност, както и на взаимовръзката между физическата подготовка и технико-тактическата подготвеност. Специално място в разработката на докторанта заема проблемът за физиологичните резерви в организма на 17-19-годишните баскетболисти като възможност за влияние върху спортната работоспособност.

Приятно впечатление прави генерализирането на изводи в края на всяка една подглава, както и непосредствено преди извеждането на работната хипотеза, която на базата на личното мнение на докторанта, звучи логично формулирана.

Използван е научен стил на изложение, който доказва умението на кандидата за аналитичност и владение на специализираната терминология.

Глава втора „Цел, задачи, методи и организация на изследването” има класическа структура и е с обем от 17 страници. Формулираните шест задачи насочват изследователската работа в посока, отговаряща точно на темата на дисертационния труд.

Използваните методи на научното изследване и показатели – теоретичен анализ на спортологичната литература, спортно-педагогическо наблюдение, спортно-педагогически експеримент, спортно-педагогическо тестиране, изследване на състезателната дейност и пулсометрия - са закономерно подбрани, което е предпоставка за изчерпателно разглеждане и изследване на поставения научен проблем и постигане на неговата цел.

Разработената тестова батерия е високоинформативна и е описана коректно. Използвани са 10 показателя за спортно-педагогическо тестиране, за състезателната активност са анализирани протоколи от игра с минимален набор от показатели за всеки състезател и за всеки отбор като цяло (таблица 2 – стр. 73).

Математико-статистически инструментариум съдържа вариационен, корелационен и дисперсионен анализ, както и коефициент на полезно действие – за определяне на индивидуалната състезателна ефективност.

Организацията на изследване е с продължителност от септември 2015 до юни 2017 и включва 80 изследвани лица от ДЮСШ (на възраст 14-16

години), националният отбор на Казахстан (на възраст 18-28 години), СДЗШ (14-16-годишни) и студенти от КазАСТ (17-19-годишни).

В **трета глава** (общ обем 78 страници) логично и последователно са анализирани резултатите от събраните и обработените данни, снети в реални условия. Изследователският опит на кандидата личи от достоверността и коректността при интерпретиране на големия обем от данни, както и от внимателно извършената научноизследователска работа.

Разкрити са средните нива и вариативност на наблюдаваните признаци на физическата подготвеност в рамките на годишния макроцикъл под влияние на разработените и приложените специални комплекси със скоростно-силова насоченост, които дават отчетлива представа за дозировката, методическите указания и пулсовата честота при натоварването на студентите-баскетболисти (Приложения с номера 1, 2, 3 – стр. 165, 166, 167).

Анализът доказва ефективността на използваните комплекси от упражнения и тяхното влияние върху скоростно-силова подготовка и състезателната реализация на студентите-баскетболисти от експерименталната група в сравнение с резултатите на контролната група.

Съществено място в разработката заема въпросът за влиянието на тренировъчните натоварвания върху нивото на развитие на специалната издръжливост на баскетболистите в зависимост от специфичните изисквания на техния игрови пост. Направеният анализ позволява на докторанта да заключи, че специалната издръжливост играе много важна роля за общата резултатност на отборите, в частност - върху показателите на отделния играч, т.е. в много голяма степен зависи от неговото амплуа.

Според кандидатът ефективните средства за развитие на специалната издръжливост са:

- специално-подготвителните упражнения, максимално адаптирани към игровата форма;
- специфичните състезателни упражнения;
- общо-подготвителните въздействия (стр.106).

Раздел III.3. от анализа насочва изследването в посока на разкриване ефективността на прилаганите тренировъчни натоварвания с различна функционална интензивност върху точността на стрелбата в коша на студенти-баскетболисти. Методиката е ориентирана към изпълнение на стрелба в коша в серии от една и съща дистанция при специфично натоварване и максимална интензивност с продължителност между 2 и 5 мин. и интервал на почивка между изпълнението, съкращаваща се от 2 мин до 1 мин и 20 сек. Според докторанта по този начин се стабилизират кинематичните параметри на стрелбата (109 стр.).

Индивидуалната и колективната игрова дейност на баскетболистите е анализирана чрез проведени наблюдения и регистриране на игровите действия при официални състезания (по време на проведената в Казахстан Универсиада) и по време на учебно-тренировъчни занимания. На базата на изведените резултати от изследването докторантът дава заявка за изготвяне на критерии за оптимизиране на тренировъчния процес по баскетбол при студенти-баскетболисти от ВУ.

Добро впечатление прави коментарът на Бауыржан Зауренбекович Зауренбеков по отношение на бъдещите акценти при работа с обследваната група предвид получените данни от анализа.

Положително отново оценявам обобщаването на изводи след анализирането на резултатите във всеки подраздел.

Изборът на подходящи таблици и фигури е направен много прецизно, което води до повишаване на информативната стойност на труда.

Предложените **изводи и препоръки** в края на труда отговарят на задачите на изследването, обективно произтичат от проведените проучвания.

Дисертационният труд е съобразен с изискванията за такъв тип разработки и е илюстриран целесъобразно, което го прави безспорно четивен.

Авторефератът резюмира съдържанието на дисертационния труд, в него са залегнали всички глави от дисертацията и по коректен начин представя основните изследователски резултати. Съдържа изводи, препоръки за спортно-педагогическата практика и предоставя списък с научните публикации по проблематиката на дисертационния труд.

Бауыржан Зауренбекович Зауренбеков е представил три публикации по темата на разработката – една, като самостоятелен автор, две – като съавтор.

За тях трябва да се отбележи:

- трите публикации кореспондират с темата на дисертационния труд;
- при прочита им личи използването на съвременни информационни технологии, прилагането на активни методи на обучение, логично структуриране, прецизен стил и др.

Критични бележки и препоръки

Препоръките ми се отнасят до:

- Според мен трудът би повишил стойността си, ако въведението, с което започва Глава III, по отношение на приложената методика,

както и относно смисълът на проведените изследвания, бъде пренасочено към организацията на изследването например.

- Фиг. 13 – стр. 121 не отговаря на съвременната схема на баскетболно игрище и би могла да бъде заменена.
- Раздел III.6. също започва с въведение и препоръката ми е то отново да бъде преместено в теоретичната част или в организацията на изследването. Според мен има и разминаване в заглавието на този раздел със съдържанието на анализа.

Отправените препоръки в никаква степен не омаловажават научните постижения на докторанта и се отнасят преди всичко до неговата бъдеща научно-изследователска дейност.

Заключение

Актуалността на изследваната проблематика, научната и практико-приложната стойност на разработката и направените изводи и заключения в дисертационния труд са достатъчно основание да оценя с **положителна оценка и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на Бауыржан Зауренбекович Зауренбеков** в област на висшето образование 7. “Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“.

10.11.2018 г.
гр. София

Рецензент:

(проф. М. Алексиева, д-р)